

Cornelis Antonissen Van Slyke uit Breukelen en zijn Mohawk vrouw Ots-Toch

Lorine McGinnis Schulze
346 Third Street, Midland, Ontario, Canada L4R 3S7

Vertaling uit het Engels en bewerking: Max Schulte, Fazantenkamp 744, 3607 DS Maarssen

In 1995 viel het oog van de heer Schulte op een vraag, gesteld op het wereldwijde computernetwerk Internet: "Breuckelen, where is it"? Hij gaf de vragenstelster, de auteur van dit artikel, het Internet-adres van de Gemeente Breukelen, waaronder veel informatie te vinden is, ook in het Engels. Mevrouw McGinnis Schulze liet de heer Schulte toen weten dat een van haar voorouders in 1634 vanuit Breukelen naar de Nieuwe Wereld was gekomen en dat ze over deze persoon een boek aan het schrijven was. Dit contact leidde uiteindelijk tot het hiernavolgende artikel.

De Canadese Lorine McGinnis Schulze is onderwijzeres en een actief genealoge. Zij heeft een genealogie-homepage op het Internet (<http://www.rootsweb.com/~ote/>), waar veel historische en genealogische informatie te vinden is, onder andere veel passagierslijsten van 17de-eeuwse emigrantenschepen.

Als er lezers zijn die in hun genealogie aansluiting hebben op in het artikel genoemde personen, dan nodigt de auteur hen nadrukkelijk uit contact met haar op te nemen.

Enkele jaren geleden kwam ik tot de ontdekking dat een van mijn over-over-overgrootmoeders (in de negende generatie) een Mohawk vrouw was met de naam Ots-Toch. Ze werd omstreeks 1622 geboren in de Mohawk Valley (in de huidige staat New York), groeide op in het Mohawk dorp Canajoharie en trouwde met een Nederlandse kolonist uit Breukelen: Cornelis Teunissen Van Slyke.

Ik raakte geïntrigeerd door Ots-Toch en wilde meer over haar te weten komen. Eerst moest ik echter zien uit te vinden hoe een Nederlandse kolonist in contact kwam met zijn latere Mohawk vrouw in koloniaal Nieuw Nederland. De Mohawk indianen vormden een substam van de Iroquois.

In september 1609 zeilde Henry Hudson met "De Halve Maen" de baai in die tegenwoordig New York Bay wordt genoemd. Daar ruilde hij bever- en andere pelzen met de inheemsen die hij ontmoette vlakbij het tegenwoordige Albany. Daar ook begonnen Nederlandse kooplieden de bonthandel te ontwikkelen waarvoor minstens eens per jaar schepen naar de Noordrivier (Hudson) werden gestuurd. In 1621 verkreeg de West Indische Compagnie (WIC) het monopolie op de bonthandel in Nieuw Nederland en in 1624 werden er drie handelsposten gesticht aan rivieren waarover het binnenland kon worden bereikt. Dit waren behalve de Noordrivier, waaraan Fort Oranje (Albany) lag, de Zuidrivier (Delaware) en de Verse rivier (Connecticut).

In de jaren twintig en dertig van de 17de eeuw probeerde de WIC de bonthandel geheel onder haar beheer te krijgen en alle particuliere handel in Fort Oranje en elders in de kolonie te onderdrukken. Echt lukken wilde dit niet. In 1626 bijvoorbeeld probeerde de WIC de kolonisten in Fort Oranje te overbieden. Voor hen was de pelshandel bijna een noodzaak om hun karige inkomen aan te vullen. Zelfs degenen die in dienst waren van de WIC waren bij tijden op deze bijverdienste aangewezen, mede omdat de WIC een notoir slecht betaler was.

In 1627 was de kolonie in de Nieuwe Wereld in opbouw en in het begin van de jaren dertig van die eeuw begon de Amsterdamse koopman Kiliaen van Rensselaer met het werven van kolonisten voor zijn Nieuwe Wereld onderneming. Van Rensselaer was voorstander van kolonisatie in de Nieuwe

Wereld. Dit in tegenstelling tot de WIC die grotere winsten voorzag als er geen lokale bevolking hoefde te worden onderhouden. Niettemin werd in 1629 door de WIC een kolonisatieplan aangenomen volgens welke particulieren (patroons genaamd) buiten Manhattan concessies konden verkrijgen voor landbouw en veeteelt. Van Rensselaer verwierf zo'n concessie en verplichtte zich daarmee om zijn gebied binnen vier jaar met 50 kolonisten te bevolken. De patroon ging als feodaal heer om met zijn pachters en weinig pogingen leidden tot succes. Alleen de kolonie Rensselaerswyck kon enigszins succesvol genoemd worden, hoewel er in 1634 nog slechts 26 kolonisten woonden. Rensselaerswyck lag in een ruig gebied tussen twee indianenstammen: aan de ene zijde de Mohicanen en aan de andere zijde de Mohawks, die op gespannen voet met elkaar leefden. Hierdoor ging de kolonie een neutrale buffer tussen deze twee volkeren vormen. Deze situatie was profijtelijk voor de kolonisten omdat ze met beide partijen handel konden drijven. In vreedstijd waren de contacten tussen de blanken en de Mohawks dusdanig innig dat dezen de huizen van de blanken in en uit liepen en sliepen waar hun dat uitkwam: "bij ons in de kamers voor onse bedden, gaen maer op de bloote aerde nederleggen, een steen ofte hout onder 't hoofd".

Cornelis Antonisz Van Slyke en zijn mogelijke achtergrond

Cornelis Antonissen Van Slyke uit Breukelen verliet Nederland in mei 1634 vanaf Texel aan boord van het zeilschip "De Eendracht". Hij was toen 30 jaar, timmerman en metselaar, gewilde vaardigheden in de nieuwe kolonie. Cornelis had een broer, Pieter Teunise, wiens zoon Willem Pieterse in 1660 eveneens overkwam, aan boord van "De Trouw". Hij wordt vermeld als Willem Pieterse uit Amersfoort. Er kwamen meer kolonisten uit de buurt van Amersfoort, dat niet ver van Nijkerk lag, de thuisbasis voor de familie Van Rensselaer.

Cornelis en zijn neef Willem - ook Willem Neef genoemd - werden de stamvaders van de Van Slykes in Noord Amerika. Willems afstammelingen vestigden zich ten zuiden van het tegenwoordige Albany in Columbia County. Cornelis vestigde zich eerst in Beverwyck (nu een deel van Albany) en later in Schenectady. Wellicht was Elizabeth Van Slyke, geboren omstreeks 1640, een zuster van Willem Pieterse. Zij trouwde met Hendrick Cornelissen van Buren, een broer van Pieter Cornelissen van Buren, voorvader van Martin van Buren (1782 - 1862), die van 1837 tot 1841 president van de Verenigde Staten van Amerika was.

Het gebruik van patroniemen in Nederlandse namen geeft aan dat Cornelis en zijn broer Pieter de zoons waren van een man met de naam Antonis of Teunis. Diens zoons gebruikten het gangbare patroniem Antonissen, Antonisz, Teunisse of Teunisz ook nog in de Nieuwe Wereld, waar achternamen voor 1660 niet algemeen in zwang waren; individuen met dezelfde voornaam werden ook van elkaar onderscheiden door middel van plaats van herkomst, fysiek kenmerk, beroep of bijnaam.

De naam Van Slijk betekent wellicht "afkomstig van 't Slijk". Dat "Slijk" kan een oude veldnaam in Maarssen zijn. In het periodiek van de Historische Kring Maarssen staat een kort artikel over een boerderij te Maarssen die de naam "Het Slijk" draagt. Deze is gelegen tussen de Amsterdamsestraatweg en de Vecht en de naam zou te herleiden zijn op het bij voortdurend buiten zijn oevers treden van de Vecht. Reeds in de Late Middeleeuwen komen we deze naam tegen. In 1400 maakte Gillis van den Slijc zichzelf tot leenman van Willem van Abcoude, die toen heer van Maarsseveen was, door zijn bezit aan hem over te dragen en het vervolgens als leengoed weer van hem terug te krijgen. Het Slijk is dan een "huys" gelegen binnen grachten [om daaruit te concluderen dat het dus een ridderhofstad was, zoals de Maarssense auteur deed, gaat beslist te ver (Red.)], waar 8 morgen land bij hoorde. Gillis beheerde de boerderij samen met zijn zoon Splinter van den Slijc, die door heer Willem als Gillis' erfopvolger werd erkend. Of de naam Slijk is overgegaan van bewoner op huys of van huys op bewoner is niet duidelijk, maar de gebruikelijke volgorde in

vergelijkbare gevallen is veldnaam - huis - bewoner.

Een volgende verwijzing naar de plaatsnaam is gedateerd 25 maart 1424, toen heer Wouter van Mijnden en Ruwiel land "op Slijck in Maerssen" transporteerde naar twee Utrechtse kloosters.

In de ruimere omgeving komt de achternaam in 1441 voor als ene Splinter Egbertsz van den Slijck zijn zegel plaatst als landgenoot van de gerechtsheerlijkheid Galecop.

Het is goed voorstelbaar dat een of meer leden van het geslacht Van den Slijc of Van Slijke in de loop der jaren uit het gebied rond Maerssen verhuisde(n) naar het aangrenzende Breukelen.

Relatie met de Mohawk indianen

Cornelis van Slyke had in 1634 een contract gesloten met Kiliaen van Rensselaer om voor hem te werken. Dat deed hij niet alleen als bouwvakker, maar ook in bestuurlijke zaken.

Van Rensselaer instrueerde zijn kolonisten in Rensselaerswyck geen handel te drijven met de inheemsen, maar officiële verboden hadden weinig effect. Omstreeks 1637 maakte Cornelis kennis met het halfbloed indianenmeisje Ots-Toch, misschien tijdens een handelsreis. Hij werd door de Mohawks aangeduid als Broer Cornelis. De vader van Ots-Toch was de Canadese Fransman Jacques Hertel, een tolk in dienst van Samuel de Champlain, de stichter van Nieuw Frankrijk (nu Quebec in Canada). Haar moeder was de dochter van een Mohawk sachem (opperhoofd), wellicht genaamd Shononsise. Europese vrouwen waren schaars in gebieden waar de kolonisatie nog in een aanloopfase verkeerde.

Tegen 1640 huwde Cornelis in een Mohawk ceremonie met de ongeveer 18 jaar jongere Ots-Toch, die haar hele verdere leven in het Mohawk dorp Canajoharie bleef wonen. Daar ook kregen ze hun vier kinderen en groeiden die op. Cornelis bezocht hen regelmatig als hij zijn tijd verdeelde tussen zijn boerderijen in de Catskills en Rensselaerswyck en zijn gezin in het Mohawk dorp.

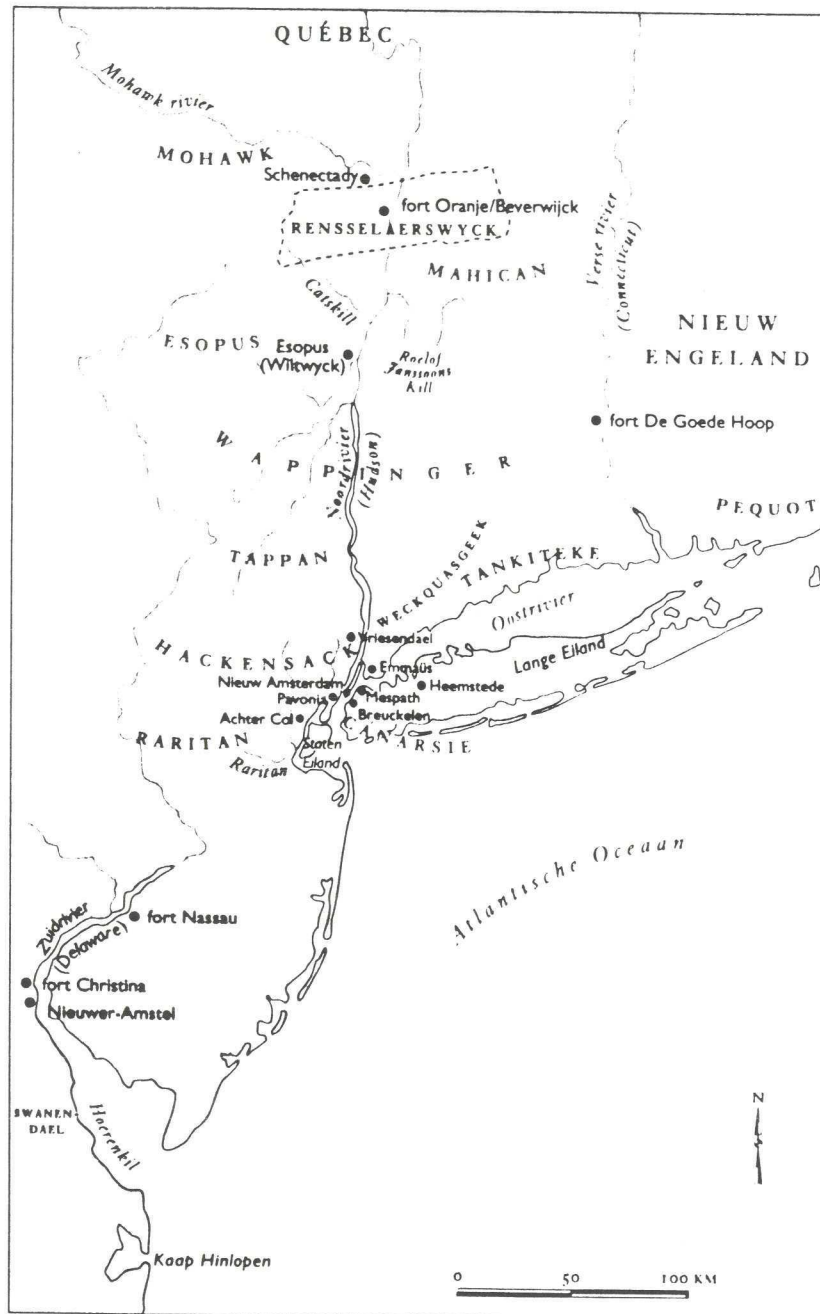
De Mohawks woonden in houten langhuizen die 7,5 - 9 meter breed waren en 30 - 60 meter lang; als een kort huis te klein werd, haalde men de staartgevel er uit en bouwde men het huis een stuk langer. Raakte een op volle lengte gekomen huis opnieuw overbevolkt dan werd voor een aantal te verhuizen gezinnen een nieuw langhuis gesticht. De huizen waren niet in vertrekken onderverdeeld. Ieder gezin kreeg een stuk wandruimte toegewezen. In het midden, op onderlinge afstanden van ongeveer 6 meter, waren vuurplaatsen. Twee gezinnen die tegenover elkaar woonden, maakten samen gebruik van één vuur en waren ook gezamenlijk verantwoordelijk voor het brandend houden daarvan. De Mohawks hadden een matriachale samenleving. Alle in één huis wonende gezinnen waren van de moederskant verwanten van elkaar: zusters, nichten, soms ook achternichten. Als een man trouwde, trok hij in bij de familie van zijn schoonmoeder en zijn vrouw. De permanente honkvastheid van Ots-Toch was dus puur traditioneel. In een Mohawk gemeenschap zorgden de vrouwen voor het huishoudelijke en het agrarische werk (vooral akkerbouw). De mannen gingen jagen en vissen en waren dus vaak van huis weg.

In een Mohawk dorp woonden zo'n 1500 - 2000 mensen. De huizen stonden evenwijdig en op enige afstand van elkaar, zodat bij brand het vuur niet meteen oversloeg. Om het hele dorp heen lag een palissade met één kleine uitgespaarde opening, waar precies één persoon doorheen kon.

De gemeenschap werd sociaal en religieus bijeen gehouden door het totemisme. Men voelde een speciale relatie met een bepaalde diersoort (soms ook een plantensoort of een natuurlijk voorwerp). Die verbondenheid kwam tot uiting in allerlei gezamenlijke rituelen. Voor vrouwen, de hoekstenen van de Mohawk samenleving, met een afwijkende godsdienstige overtuiging was binnen hun dorpen geen plaats.

Cornelis van Slyke was een gerespecteerd man en werd een bekende tolk voor het Mohawk volk. Van 1639 tot 1641 trad hij op als Voorspraecke van Rensselaerswyck. Van 1643 tot 1648 bracht hij veel tijd door op Manhattan als tolk voor de inheemse stammen en in 1650 werd hij gekozen als één van twee officiële Nieuw-Nederlandse afgevaardigden naar de Mohawks.

Afb. 1. Geografische kaart van Nieuw Nederland met de belangrijkste indianenstammen en Europese bewoningskernen omstreeks 1640.

Hij werd door de Staten Generaal op vredesmissie in het Mohawk gebied gestuurd, samen met drie andere kolonisten. Toen de Engelsen in 1665 New York hadden overgenomen, werd hij door Gouverneur Nicholls uitgezonden om het Five-Nations Territory voor de Engelsen in bezit te nemen. Cornelis stierf in 1676 in Albany.

De loyaliteit en toewijding van de Mohawks viel de familie Van Slyke gedurende meerdere generaties ten deel. Hun kinderen Marten, Jacques, Leah en Hilletie kregen stukken land toegewezen. Jacques, Leah en Hilletie werden bekende tolken voor de Mohawks.

De kinderen van Cornelis Van Slyke

Jacques Cornelissen Van Slyke, geboren omstreeks 1640 te Canajoharie, is mijn overgrootvader in de achtste generatie; zijn Mohawk naam was

It-sy-ch-sa-quach-ka (hij-die-bloemen-en-kruiden-verzamelt-in-de-velden). Hij groeide op tussen de indianen in het Mohawk dorp, maar probeerde zich daarna te vestigen in de blanke samenleving, hetgeen niet zonder problemen geschiedde. Omdat hij vele landrechten van de Mohawks verkreeg, werd hij het mikpunt van afgunst en haat van andere kolonisten. Jacques huwde omstreeks 1662 te Albany met Grietje Harmense Ryckman, dochter van een Nederlandse kolonist, en vestigde zich uiteindelijk in de nieuw gestichte stad Schenectady, waar ook zijn beide zusters met hun Nederlandse echtgenoten woonden. Schenectady had, in tegenstelling tot Albany, een tolerantere instelling tegenover inheemsden; blanken en indianen konden er als vrienden naast elkaar wonen. Jacques was één van de weinigen die het geluk hadden te ontsnappen aan de Frans-Canadese massaslachting op Indianen in Schenectady in 1690, hoewel hij een paar maanden later stierf aan de gevolgen van een longontsteking.

Hilletje Cornelissen Van Slyke, geboren in 1644 te Canajoharie, huwde met Pieter Daniëlsz Van Olinda (van der Linden) en stierf in 1707 te New York. De naam Hilletje werd haar gegeven door een Nederlandse vrouw, toen ze door haar moeder Ots-Toch uit het Mohawk dorp was gezet nadat ze te kennen had gegeven tot het christendom over te willen gaan. Later werd ook Jacques christen.

Leah Cornelissen Van Slyke, geboren in 1646, huwde tweemaal, eerst met Claes Willemsz van Coppernol en na diens overlijden met Jonathan Stevens. Ze stierf in 1692 te Port Jackson, in de staat New York.

Alleen Marten, geboren omstreeks 1638, huwde met een Mohawk vrouw; hij kreeg een zoon Wouter en bracht het grootste deel van zijn leven onder dit indianenvolk door. Hij stierf in 1662 in New York.

Er is iets merkwaardigs aan de hand met deze Marten, want hoewel hij zich Van Slyke noemde, werd hij ook aangeduid met Marten Mours, Marten Mourise, Marten Mouwerensz of Marten Maurits. Als Cornelis zijn vader was, dan is de toevoeging van een patroniem Mauritsz op z'n minst vreemd. Maar als Maurits een verbastering is van Mouri, dan is het misschien een verwijzing naar het Fort Mourée of Mouri in Guinee, waar de WIC haar slaven vandaan haalde. Was Marten een door Cornelis en Ots-Toch geadopteerd slavenvongetje? Of - ook niet uit te sluiten - een geëcht voorkind van Ots-Toch, met een Mohawk vader? Het is wel een feit dat Marten het donkerste uiterlijk had van alle kinderen van Cornelis.

Interessante gegevens over Ots-Toch en haar kinderen zijn ons overgeleverd door het dagboek van Jasper Danckaerts uit 1679 - 1680. Jasper Danckaerts was een Nederlander die in 1679 in het gebied van Schenectady rondreisde en daar sprak met twee van Ots-Tochs kinderen: Hilletie en Jacques.

Literatuur

- C. Boyer, 1978. Ship Passenger Lists: New York and New Jersey (1600 - 1825). In hoofdstuk "Settlers of Rensselaerswyck" lijst van personen aan boord van De Eendracht, vertrek mei 1634, met o.a. Cornelis Anthonisz van Schlick uit Breukelen.
- W. Frijhoff, 1995. Wegen van Evert Willemsz. Een Hollands weeskind op zoek naar zichzelf, 1607 - 1647. Uitgeverij SUN, Nijmegen.
- A.J.F. van Laer, 1908. Van Rensselaer Bowier Manuscripts. Daarin op blz. 255 - 257: contract tussen Kiliaen van Rensselaer en Cornelis Teunisz van Breuckelen.
- L. McGinnis Schulze, 1996. The Van Slyke Family in America: A Genealogy of Cornelis Antonissen Van Slyke 1604 - 1676 and his Mohawk Wife Ots-Toch, including the story of Jacques Hertel, 1603 - 1651, Father of Ots-Toch and Interpreter to Samuel de Champlain. Olive Tree Enterprises, Midland ON, 200 pp., ISBN 0-9680-744-0-5 (voor Can. \$ 40.00, portokosten voor zeepost inbegrepen, te bestellen bij de auteur van dit artikel).
- N. Plomp e.a., 1996. Themadeel: Nieuw-Nederland in biografisch perspectief. Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie, deel 50.
- W. Smits, 1994. Het Slijk, het korte verhaal van een kasteel. Historische Kring Maarssen, jaargang 21, nr. 1, blz. 10 - 13.